

Jenni Pitko vihr ym.

Kirjallinen kysymys metsätalouden haitallisten vesistövaikutusten hillitsemisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Järvemme, jokemme, Itämeri ja muut vesistöt ovat tärkeä osa suomalaista mielenmaisemaa. Olemme onnekkaita, että saamme elää tuhansien järvien maassa. Vesistöt ovat meille suomalaisille ylpeyden aihe, josta täytyy pitää hyvää huolta.

Suomen Ympäristökeskuksen mukaan 13 % järviemme pinta-alasta, 32 % jokivesistämme ja 87 % rannikkovesiemme pinta-alasta on ekologiselta tilaltaan tyydyttävää, välttävää tai huonoa. Euroopan unionin vesipuitedirektiivin tavoitetta kaikkien pintavesien hyvästä tilasta vuoteen 2015 mennessä ei ole saavutettu, vaan lykätty vuoteen 2027. Vuonna 2019 Suomen ympäristökeskus arvioi, että järvien ja jokien ekologinen tila Suomessa ei ole parantunut edellisten kuuden vuoden aikana ja rannikkovesien tila on ennestään huonontunut.

Yksi merkittävä vesistöjen tilaa huonontava tekijä on metsätalous, jonka seurauksena metsistä ja soilta vesistöihin huuhtoutuvien ravinteiden ja orgaanisen hiilen määrä kasvaa. Tällä kuormituksella on monenlaisia haittavaikutuksia vesistöissä. Vesistöt tummuvat, mikä aiheuttaa esteettistä haittaa virkistyskäyttäjille, kuten mökkeilijöille ja retkeilijöille. Kuormitus aiheuttaa myös rehevöitymistä ja happamoitumista, jotka muuttavat vesistöjen eliöyhteisöjä ja vähentävät luonnon monimuotoisuutta. Happamoitumisen seurauksena voi lisäksi olla vesistöjen raskasmetallipitoisuuksien kasvu, ja kalojen mukana haitalliset aineet voivat päätyä myös ihmiseen. Metsätalouden vesistökuormitus myös kiihdyttää ilmastonmuutosta, koska osa vesistöihin päätyvästä orgaanisesta hiilestä muuttuu mikrobiologisen toiminnan seurauksena metaaniksi ja hiilidioksidiksi.

Metsätalouden osuus metsistä ja soilta tulevasta typen kokonaiskuormituksesta on 16 % ja fosforikuormituksesta 25 %. Metsätalouden vesistö päästöjä aiheuttavista toimenpiteistä merkittävin on ojitus, jonka seurauksena ravinteita ja kiintoainesta pääsee huuhtoutumaan maalta vesistöihin. Soita ojitettiin metsämaaksi erityisesti 1960- ja 1970-luvuilla, jolloin valtio tuki toimintaa rahallisesti. Jopa puolet Suomen soista on ojitettu ja peräti kolmannes kaikista maailman metsäojista sijaitsee Suomessa.

Nykyisin uusia soita ei enää ojiteta, mutta vanhoja ojia kunnostetaan syventämällä ja levenyttämällä niitä, mikä lisää kuormitusta. Vaikka uusia ojia ei kaiveta turvemaille, tehdään niitä edelleen avohakkuiden yhteydessä kangasmetsien alaviin osiin. Metsätaloudesta aiheutuu vesistöhaittoja myös ilman ojitusta silloin, kun puustoa hakataan ja maata muokataan, jolloin maanpinta rikkoutuu ja kasvillisuuden kyky sitoa ravinteita ja kiintoainesta vähenee.

Kirjallinen kysymys KK 339/2020 vp

Alkuvuonna 2020 julkaistut MetsäVesi-hankkeen tulokset osoittavat, että metsätalouden vesistövaikutukset on aliarvioitu Suomessa. Hankkeen mukaan metsätalouden typen ja fosforin kuormitus on noin kaksi kertaa aiemmin arvioitua suurempaa ja metsätalouden osuus kaikesta ihmistoiminnan aiheuttamasta typpikuormituksesta on 6 %:n sijaan 12 % ja fosforikuormituksesta vastaavasti 8 %:n sijaan 14 %. Tutkijoiden mukaan kuormitus on suurinta Pohjanmaalla ja Kainuussa, ja ilmastonmuutos lisää kuormitusta entisestään.

Metsätalouden vesistöille aiheuttamaan kuormitukseen voidaan vaikuttaa. Toimenpiteitä tämän eteen onkin jo tehty. Koska metsätalouden vesistövaikutukset on aliarvioitu, tarvitaan uusia ja aiempaa vaikuttavampia toimenpiteitä niiden hillitsemiseksi.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin uusiin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy metsätalouden haitallisten vesistövaikutusten hillitsemiseksi?

Helsingissä 27.4.2020

Jenni Pitko vihr
Satu Hassi vihr